

Nr 201.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående införande av värmeledning i östra flygelbyggnaden till Gävle slott m. m.; given Stockholms slott den 14 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYCKER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MAJUM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETERSSON.

Departementschefen, statsrådet Lübeck anför:

Östra flygelbyggnaden till Gävle slott, vilken är uppförd i, utom källarvåning, en övervåning och en vindsvåning, innehåller i källarvåningen länsstyrelsens arkiv och i övervåningen länets lantmäterikonator. I vindsvåningen finnas inredda två gavelrum, som stå till vederbörande boställshavares förfogande, men för närvarande disponeras det ena av landsfogden i länet och det andra av Gävleborgs läns elektriska förening u. p. a. Därjämte har läns-

Införande av värmeledning i östra flygeln till Gävle slott.

styrelsen tagit i anspråk någon del av vindsutrymmet till förvaringsplats för vissa arkivalier.

Tidigare förslag till ordnande av lantmäterikontorets i Gävleborgs län lokalfråga

Sedan länge hava de av lantmäterikontoret innehavda lokalerna ansetts mindre tillfredsställande, såväl på grund av att utrymmet visat sig otillräckligt som med hänsyn till den brandfara, som följer med byggnadens nuvarande uppvärmning, vilken sker genom kakelugnar. Förslag hava också under de senaste femton åren vid flera olika tillfällen framkommit att genom om- eller tillbyggnad lösa lantmäterikontorets lokalfråga. Om ifrågavarande förslag må i korthet erinras följande:

År 1909 lät dåvarande överintendentensämbetet i anledning av framställning från lantmäteristyrelsen rörande beredandet av ändamålsenlig lokal för lantmäterikontoret upprätta ett förslag till nybyggnad inom slottsområdet. Detta förslag godkändes emellertid icke av vederbörande länsstyrelse. Sedermera framlade överintendentensämbetet med skrivelse den 21 mars 1916 ett förslag till ombyggnad av slottets tvenne flygelbyggnader, enligt vilket förslag lantmäterikontoret skulle inrymmas i västra flygeln. Detta förslag har emellertid icke kommit till utförande. Vidare underställde byggnadsstyrelsen med skrivelse den 26 november 1918 Kungl. Maj:ts prövning förslag till uppförande av nytt landsstatshus i Gävle, inrymmande även lokal för länets lantmäterikontor. Detta förslag framlades likväl icke för riksdagen, som emellertid beviljade medel för vissa iståndsättningsarbeten inom slottet.

I skrivelse av den 27 mars 1920 upptog lantmäteristyrelsen ånyo förevarande fråga och yttrade därvid bland annat:

»Den lokal, som står till kontorets förfogande, har visat sig helt och hållet otillräcklig. Redan nu till kontoret hörande kartor och handlingar kunna icke förvaras i densamma på ett ändamålsenligt sätt. Härtill kommer, att lokalens uppvärmning sker genom kakelugnar och att inga åtgärder till skydd mot eldfara äro vidtagna. Att på grund av nu berörda förhållanden åtgärder oförtövat böra vidtagas för att bereda lantmäterikontoret en lämplig lokal torde vara påtagligt, och styrelsen begagnar tillfället att frånsäga sig ansvar för den händelse en olycka inträffar.»

Denna framställning remitterades av Kungl. Maj:t till byggnadsstyrelsen, som år 1921 lät uppgöra ett förslag till ombyggnad av östra flygeln, vilket emellertid länsstyrelsen icke ansåg sig kunna godtaga, varefter byggnadsstyrelsen på grund av framställning från länsstyrelsen lät uppgöra ett förslag till uppförande inom slottsområdet av en gemensam byggnad för lantmäterikontoret samt för länets skogsvårdsstyrelse, landsting och hushållningssällskap. Slutligen har byggnadsstyrelsen igångsatt utredning rörande införande av värmelledning inom östra flygelbyggnaden.

Riksdagens revisorer 1923.

Riksdagens revisorer framställde uti år 1923 avgiven berättelse anmärkning mot beskaffenheten av såväl lantmäterikontorets som länsstyrelsens arkivlokaler. Revisorerna påpekade, att lantmäterikontorets uppvärmning medelst kakelugnar vore ur brandsäkerhetssynpunkt mindre tillfredsställande. Beträffande arkivlokalerna framhölls, att arkivet saknade anordning för uppvärmning och ventilation, till följd varav arkivlokalerna vore utsatta för fukt och mögel och i sitt nuvarande skick föga tjänliga såsom förvaringsrum för arkivalier.

Yttranden.

Byggnadsstyrelsen, lantmäteristyrelsen och länsstyrelsen i länet hava biträtt de av revisorerna framställda anmärkningarna mot ifrågavarande lokaler, var-

vid såväl byggnadsstyrelsen som lantmäteristyrelsen tillika framhållit, att lokalerna jämväl ur utrymmessynpunkt äro för sitt ändamål otillfredsställande.

Sedan lantmäteristyrelsens tjänstgörande chef vid inspektionsresa undersökt förhållandena å platsen, har styrelsen i utlåtande den 18 december 1923, med vitsordande av vad riksdagens revisorer anmärkt, påpekat nödvändigheten av att omedelbart vidtaga åtminstone de mera tillfälliga åtgärder, som erfordras för att avhjälpa de svåraste olägenheterna, och därvid anfört:

Lantmäteristyrelsen.

»Med hänsyn därtill att för lantmäterikontoret torde behövas mera utrymme än som kan beredas inom den flygelbyggnad, där lantmäterikontoret nu är inrymt, samt då jämväl länsstyrelsen torde vara i behov av ökat lokalutrymme, läser lokalfrågan kunna slutligt lösas allenast genom nybyggnad eller eljest förvärvande av nya utrymmen för statens räkning.

Då emellertid under nuvarande ekonomiska förhållanden nybyggnadsarbeten för ämbetslokaler torde komma att igångsättas allenast i obetydlig omfattning, anser sig styrelsen böra göra framställning om vidtagande av de mera tillfälliga åtgärder, som erfordras för att avhjälpa de svåraste olägenheterna.

Vad då först uppvärmningsfrågan angår, så finnes i Gävle slott numera anordnad centraluppvärmning. Därest ifrån värmecentralen därstädes en ledning kunde införas till nu ifrågavarande flygelbyggnad och värmeelement där installeras, torde uppvärmningsfrågan, med en jämförelsevis obetydlig engångskostnad, kunna ordnas på ett ur eldfaresynpunkt fullt betryggande och, om hänsyn toges till den nuvarande årliga vedförbrukningen för lantmäterikontoret, jämväl på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt. Givet är, att den av lantmäteristyrelsen sålunda ifrågasatta anordningen icke på något sätt föregriper lokalfrågans slutliga lösande, enär införandet av värmeledning blir till gagn, vare sig flygelbyggnaden användes för det ena eller det andra ändamålet.

Beträffande därefter utrymmesfrågan, så har lantmäteristyrelsen att konstatera, att de nuvarande lokalerna äro alltför trånga. Detta medför bland annat, att större kartor icke i den utsträckning, som är önskligt, kunna förvaras rullade eller plana, utan måste kvarligga hopvikta i förrättningsakterna, varigenom kartorna taga skada och utsättas för förstöring. En nödtorftig utökning av lokalutrymmet skulle vinnas, därest lantmäterikontoret finge åt sig upplåten vinden å ifrågakomna flygelbyggnad jämte däri inredda tvenne gavelrum. Av dessa disponeras för närvarande det ena av landsfogden i länet och det andra av Gävleborgs elektriska förening u. p. a.: därjämte har länsstyrelsen tagit i anspråk någon del av vindsutrymmet till förvaringsplats för en del arkivalier. Därest plats ej kan beredas landsfogden inom länsstyrelsens nuvarande lokaler eller inom den andra flygelbyggnaden till slottet, läser i allt fall kostnaden för det allmänna för förhryande av tjänsterum åt landsfogden icke behöva belöpa sig till något mera avsevärt belopp.

Dispositionsrätten till de båda å vinden inredda rummen läser, enligt vad för styrelsen uppgivits, tillkomma landshövdingen i Gävleborgs län, varför hans medgivande för rummens upplåtande till lantmäterikontoret läser vara erforderligt.»

Därest medel icke skulle finnas tillgängliga för vidtagande av de åtgärder, styrelsen sålunda förordat, har styrelsen framhållit, att det, med hänsyn till ärendets brådskande art, vore önskligt, att framställning i ämnet gjordes redan till innevarande års riksdag.

Jämväl länsstyrelsen framhåller i utlåtande av den 14 februari 1924, att det synes vara en trängande nödvändighet, att byggnaden i fråga snarast möjligt

Länsstyrelsen
i Gävleborgs
län.

föreses med anordning för centraluppvärmning. Beträffande den genom lantmäteristyrelsen framförda frågan om beredande av ökat utrymme åt lantmäterikontoret genom övertagande av byggnadens vindsvåning anför länsstyrelsen, att länsstyrelsen icke har någonting att erinra mot lantmäteristyrelsens förslag, för såvitt vederbörande boställshavares samtycke kan erhållas. I övrigt anför länsstyrelsen i avseende härå följande:

»Uti 20 § av gällande landsfogdeinstruktion föreskrives väl, att landsfogden skall hava sin tjänstelokal hos länsstyrelsen. Då emellertid sådan lokal omöjlig kan beredas honom inom länsstyrelsens nuvarande lokaler eller inom den till slottet hörande västra flygelbyggnaden, synes ingen annan utväg föreligga än att, trots bestämmelsen i gällande instruktion, förhyra privat tjänstelokal åt landsfogden eller ock, vilket vore lämpligare och ekonomiskt sett bättre, att landsfogden mot skäligen hyresersättning anordnade sin tjänstelokal i sin privata bostad.

Såsom av remisshandlingarna inhämtas, disponerar Gävleborgs läns elektriska förening u. p. a. det norra gavelrummet å byggnadens vind emot en med boställshavaren överenskommen årlig hyra av 200 kronor.

Då emellertid boställshavaren till upphjälpande av föreningens ekonomi efterskänkt denna hyra, vill det synas länsstyrelsen, som om, därest föreningen nödgas avflytta från sin nuvarande lokal, föreningen bör i en eller annan form beredas något vederlag.»

Byggnads-
styrelsen d. 5/2
1924.

Slutligen har byggnadsstyrelsen i skrivelse av den 5 februari 1924 anmält, att den utredning rörande införande av värmeledning uti frågavarande bygghad, som enligt vad ovan anförts tidigare påbörjats, blivit slutförd. Nämnda utredning hade varit anförtrodd åt civilingenjören H. Theorell, som till byggnadsstyrelsen inkommit med förslag i ämnet, innefattat i en den 30 januari 1924 dagteknad beskrivning med tillhörande ritningar. Av nämnda beskrivning inhämtas följande:

Frågavarande flygelbyggnad skulle enligt förslaget uppvärmas medelst ett pumpvattensystem, som utsträcker från den i slottet befintliga värmeledningsanläggningen. Nya ledningar skulle dragas från panncentralen i slottet till östra flygelbyggnaden. Ledningar i mark mellan byggnaderna skulle förläggas i en kulvert av saltglacerade stengodsror. I flygelbyggnaden skulle uppställas radiatorer, i allmänhet placerade vid fönstren, och förenade medelst rörledningar med fördelningsledningarna i källaren.

Bottenvåningen och de i vinden inredda rummen kunna enligt förslaget er hålla en rumstemperatur av + 18 grader, under det att för källarlokalerna under i övrigt lika förhållanden beräknats en lägre rumstemperatur, cirka 10 grader.

Anordning skall även göras för blandning av det cirkulerande vattnet, så att temperaturen å vattnet i de olika grupperna av värmeledningssystemet kan hållas olika efter var byggnads behov.

Anläggningen utföres för övrigt enligt förslaget åtföljande materialförteckning och beskrivning samt ritningar.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att enligt inom byggnadsstyrelsen verkställd approximativ kostnadsberäkning det sålunda upprättade förslagets genomförande skulle draga en kostnad av 10,000 kronor. Härtill komma emellertid kostnaderna för erforderliga byggnadsarbeten jämte grävning för kulvert m. m., av styrelsen beräknade till omkring 5,000 kronor. För ifrågavarande ändamål skulle sålunda erfordras ett sammanlagt belopp av 15,000 kronor.

Under framhållande av att anslaget till byggnader och reparationer icke anses vara avsett för bestridande av kostnader av ifrågavarande art samt att i varje fall varken innevarande eller nästkommande budgetårs anslag därtill lämnar tillgång, hemställer byggnadsstyrelsen om anvisande av ett belopp av 15,000 kronor för införande av värmeledning i östra flygeln vid Gävle slott.

Samtliga de myndigheter, byggnadsstyrelsen, lantmäteristyrelsen och länsstyrelsen i Gävleborgs län, samt nu senast riksdagens revisorer, vilka haft befattning med lantmäterikontorets nu ifrågavarande lokalfråga, hava konstaterat olägenheterna och vådorna av de nuvarande lokalernas beskaffenhet. Riksdagens revisorer hava därjämte fäst uppmärksamheten vid otjänligheten av de inom samma byggnad befintliga arkivlokalerna, i vilka arkivalierna utsättas för fukt och mögel. Sedan år 1909 hava ock ett flertal förslag uppgjorts till avhjälpande av ifrågavarande olägenheter, men intet av dessa förslag, som i allmänhet gått ut på mera omfattande ny- eller ombyggnader, har kunnat komma till utförande. Icke heller för närvarande torde det kunna ifrågakomma att verkställa en sådan nybyggnad eller annat förvärv av nya utrymmen, som skulle innebära en slutgiltig lösning av ifrågavarande lokalfrågor. Så mycket mera angeläget vill det då synas att icke i avbidan på ovisa framtida åtgärder låta det nuvarande tillståndet fortfara. Då lantmäterikontoret såväl som länsstyrelsens arkiv för närmast kommande år torde bliva hänvisade till den byggnad, där de för närvarande äro inhysta, torde åtgärder för undanröjande av de värsta olägenheterna, som följa av de nuvarande lokalernas beskaffenhet, icke längre böra uppskjutas.

Departementschefen.

Dessa olägenheter äro huvudsakligen två, nämligen det nu använda uppvärmningssystemets eldfarlighet och utrymmesbristen. För minskande av vådorna av den nuvarande uppvärmningen genom kakelugnar har föreslagits införande av värmeledning, och utrymmesbristen för lantmäterikontoret skulle i viss mån kunna minskas, därest, jämlikt lantmäteristyrelsens förslag, utrymmet uti byggnadens vindsvåning, som för närvarande disponeras för andra ändamål, kunde ställas till lantmäterikontorets disposition. Mot sistnämnda förfarande talar visserligen den omständigheten, att landsfogden, som för närvarande innehar det ena av de två rummen på vinden, skulle, om detsamma ställdes till lantmäterikontorets förfogande, nödgas hava sin tjänstelokal förlagd utom länsstyrelsen. Såsom länsstyrelsen anmärkt, torde frågan lämpligen kunna ordnas så, att landsfogdens tjänstelokal förlägges till hans bostad. Hyresersättning torde kunna beredas honom från femte huvudtitelns anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Jämväl i övrigt torde dispositionen av ifrågavarande lokaler kunna, under hänsynstagande till boställshavarens rätt, ordnas av Kungl. Maj:t på det sätt, som befinnes ändamålsenligt.

Indragandet av värmeledning uti ifrågavarande byggnad skulle enligt en av byggnadsstyrelsen preliminärt uppgjord kostnadsberäkning draga en kostnad av omkring 15,000 kronor. Jag förutsätter, att vid arbetets utförande uppmärksamhet ägnas åt att såvitt möjligt nedbringa kostnaden.

Jag vill till slut i denna fråga betona, att den på detta sätt nedlagda kostna-

den, som ju blir staten gagnelig, oavsett vilken institution än kommer att i framtiden disponera byggnaden, icke föregriper lokalfrågans slutliga ordnande och att den jämväl torde bliva i längden ekonomiskt fördelaktig.

Jag har alltså icke någonting att erinra mot att ifrågavarande belopp anvisas för arbetets utförande. Till frågan om medelsanskaffningen återkommer jag i det följande.

Inredande av vissa utrymmen inom länsstyrelsens i Stockholms län tjänstelokalerna.
Länsstyrelsen i Stockholms län.

I skrivelse den 22 februari 1924 har länsstyrelsen i Stockholms län gjort framställning om inredande i dess lokaler av vissa valvutrymmen och därvid anført:

»För närvarande förvaras en del av länsstyrelsens viktigaste värdehandlingar mot avgift i bank och övriga värdehandlingar samt räkenskapsböcker i länsstyrelsens arkivlokaler eller i tjänsterummen.

I samband med den företagna till- och ombyggnaden av länsstyrelsens tjänstelokaler i det så kallade Preisiska huset vid Drottninggatan har länsstyrelsen emellertid erhållit tidsenliga valvutrymmen, som erbjuda tillräcklig plats för förvaring av handlingar och räkenskapsböcker av större värde. Dessa valvutrymmen sakna emellertid inredning.

I anledning härav har länsstyrelsen i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 18 september 1923 hemställt om bemyndigande att genom E. A. Rosengrens kassaskåpsfabrik låta utföra inredningar av stål i valvutrymmena. I samma skrivelse har länsstyrelsen på angivna skäl jämväl hemställt, att från samma firma måtte få inköpas ett jalusiskåp med fyra stycken bokstöd för taxeringsavdelningen och ett valvskåp för länsbokhållareexpeditionen. Enligt avgivet förslag skulle kostnadssumman uppgå till 5,057 kronor.

I skrivelse den 7 november 1923 har emellertid byggnadsstyrelsen, som icke hade något att erinra emot att de föreslagna arbetena komme till utförande för en beräknad kostnad av 4,200 kronor, förklarat, att styrelsen icke hade till sitt förfogande medel, som kunde tagas i anspråk för bestridande av de ifrågavarande kostnaderna.

Därefter har länsstyrelsen infordrat och från E. A. Rosengrens kassaskåpsfabrik bekommit tvenne anbud med tillhörande ritningar, av vilka inhämtas, att bolaget numera kunde erbjuda sig utföra berörda arbeten för en kostnad av tillhoppa 4,017 kronor, erforderliga målningsarbeten inbegripna.»

På grund av det anförda hemställer länsstyrelsen, att för ifrågavarande arbetes utförande måtte till länsstyrelsens förfogande ställas ett belopp av 4,017 kronor.

Departementschefen.

Att länsstyrelsen såsom för närvarande är fallet icke kan i egna lokaler förvara sina viktigaste värdehandlingar utan måste låta desamma bliva liggande i bank, medför givetvis praktiska olägenheter och hinder i arbetet. Då länsstyrelsen emellertid förfogar över tidsenliga valvutrymmen, kunna olägenheterna lätt nog avhjälpas genom inredande av dessa utrymmen. Länsstyrelsens förslag i detta avseende har icke givit anledning till annan erinran från min sida än att det belopp, som bör för ändamålet ställas till förfogande, synes böra avjämnas till 4,000 kronor.

Beredande av medel till ifrågavarande arbeten.

I fråga om medelsanskaffningen för nu ifrågavarande arbeten finnes visserligen icke något anslagsbelopp beräknat i riksstatsförslaget, ej heller lär det under sjätte huvudtiteln upptagna anslaget till byggnader och reparationer där-

till lämna tillgång. Enligt vad jag inhämtat, torde emellertid å de av riksdagen å extra stat för åren 1919—1922 anvisade reservationsanslagen å tillhopa 5,100,000 kronor till om- och påbyggnadsarbeten å de i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm befintliga byggnaderna, utöver redan tidigare i anspråk tagen reservation å 200,000 kronor, uppkomma en ytterligare besparing å omkring 350,000 kronor. Skulle med anledning av anvisandet av anslag å riksstaten för berörda arbeten någon fyllnad erfordras å riksstatens inkomstsida, kan detta fördenskull ske genom att erforderlig del av nämnda besparing tages i anspråk för statsregleringen. Något förslag i sådant avseende torde likväl icke böra framläggas i förevarande sammanhang, utan torde nu endast böra fattas beslut om äskande hos riksdagen av erforderliga anslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Departementscheffens hemställan.

1:o) för indragande i östra flygelbyggnaden till Gävle slott av värmeledning i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, för vilket ovan redogjorts, för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor; samt

2:o) för inredning av valvutrymmen inom Stockholms länsstyrelses tjänstelokaler för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.